

Nr 86.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående nedskrivning av ett S. Holmgren, Vilhelmina, beviljat lån för anordnande av kalktillverkning; given Stockholms slott den 3 februari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

På hemställan av chefen för kommunikationsdepartementet har Kungl. Maj:t tidigare i dag beslutat att i proposition föreslå riksdagen medgiva, att det till inlandsbanan anslutna bispåret Lövlid—Holmselehamn må vid lämplig tidpunkt upprivas. Dylik åtgärd har ansetts påkallad, enär bispåret icke fyllde någon trafikuppgift, som i skälig mån motsvarade underhållskostnaderna. Av utredningen i ärendet framgår, att vid bispåret ligger en kalkugn, anlagd med hjälp av statslån, samt att frågan om nedskrivning av detta lån blivit, i samband med spörsmålet om bispårets rivning, underställd Kungl. Maj:t. I anslutning till chefens för kommunikationsdepartementet anförande i ämnet anhåller jag att för Kungl. Maj:t nu få anmäla nämnda lånefråga.

Sedan 1923 års riksdag för beredande av låneunderstöd åt företag för framställning av jordbrukskalk under utgifter för kapitalökning anvisat ett anslag av 50,000 kronor, beviljade Kungl. Maj:t den 22 juli 1927 hemmansägaren Seth A. Holmgren, Vilhelmina, ett låneunderstöd av 25,000 kronor för anordnande av kalktillverkning å Storholmen vid Malgomajsjön. Lånet skulle löpa med 5 procent ränta och en amorteringstid av högst 20 år, räknat från den dag första delen lyftes, samt utgå i mån av anläggningens utförande enligt plan, som av fullmäktige i riksgäldskontoret fastställdes. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut sagda dag blev låneunderstödet under åren 1929—1931 i skilda poster av nämnda fullmäktige med anlitande av förberörda anslag utbetalat till Holmgren mot skuldförbindelse den 25 oktober 1928 och säkerhet av första in-teckning å 25,000 kronor jämte förskrivna ränta dels i den lägenhet, å vilken kalkugnen är uppförd, dels ock i en annan Holmgren tillhörig fastighet, samt första förlagsin-teckning å samma belopp i all den Holmgren tillhöriga egendom, som kunnat bliva föremål för sådan in-teckning.

Enligt uppgift har riksgäldskontoret av Holmgren bekommit ränta å låneunderstödet för tiden till och med den 30 november 1930, varemot någon inbetalning därutöver ej av Holmgren fullgjorts. Första kapitalavbetalningen skulle hava verkställts den 30 november 1931.

Holmgren har hos riksgäldskontoret i skrivelse den 24 november 1931 anhållit om befrielse från inbetalning av förfallen ränta och amortering samt om låneunderstödet nedskrivning med hälften till 12,500 kronor.

Till stöd härför har Holmgren framhållit, att anläggningen planlades och uppfördes invid det till Holmselehamn förande järnvägsspåret för att kalkprodukterna skulle kunna uttransporteras per järnväg direkt från anläggningen å Storholmen till inlandsbanan och efter densamma till orter belägna söder och norr om Vilhelmina. Genom trafikens avstannande å bandelen hade kalkföretaget, som Holmgren under åratals arbete och uppoffringar lyckats få startfärdigt, dömts till undergång. Att transportera kalken den 7 kilometer långa vägen till Vilhelmina station med lastbilar skulle fördyra produkten i sådan grad, att det ej bleve möjligt konkurrera med längre söderut belägna kalkbruk, åtminstone ej så länge dessa av staten erhöle fraktlindringsbidrag för kalk. — I förnyad skrivelse till riksgäldskontoret den 8 januari 1932 har Holmgren ytterligare utvecklat de svårigheter, vari järnvägstrafikens nedläggande å berörda bandel försatt honom. Därvid har han emellertid framhållit, att även andra omständigheter än trafikens nedläggande verkat hämmande och deprimerande på hans kalkföretag, såsom en övermäktig konkurrens från i Jämtland belägna kalkbruk, vilka hade gynnsammare utgångsläge med järnvägsspår in på brytningsplatsen och möjligheter att utnyttja statens fraktlindringsbidrag, samt befolkningens under rådande lågkonjunktur nedsatta köpkraft, varigenom kalkförsäljningarna minskats.

Av myndigheternas i den inledningsvis omförmälda propositionen närmare återgivna yttranden inhämtas, att dessa funnit billighetsskäl kräva, att Holmgren erhöle begärd lindring i lånevillkoren.

Järnvägsstyrelsen har ansett det från statsfinansiell synpunkt vara vida förmånligare att omedelbart medgiva Holmgren begärd lindring ifråga om statslånet, vars kapital i varje fall syntes styrelsen kunna betraktas såsom förlorat, än att behålla bispåret.

Lantbruksstyrelsen har funnit billigheten kräva, att Holmgren, som vid anläggningens planläggning räknat med de befraktningsmöjligheter bandelen erbjöde, hölles skadeslös för det men, som genom banans nedläggning tillskyndades honom.

Såväl järnvägsstyrelsen som lantbruksstyrelsen hava tänkt sig, att viss del av det inkomstbelopp, som järnvägsstyrelsen erhöle genom försäljning av vid spårets upprivning tillvaratagna effekter, skulle inbetalas till riksgäldskontoret såsom avbetalning å Holmgrens lån.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava tillstyrkt detta förslag och hemställt, att av försäljningsmedlen för berörda effekter finge såsom avbetalning å lånet användas ett belopp, motsvarande vad som erfordrades för återbetalning av hälften av låneunderstödet och för likviderande av de från och med den 1 december 1930 till och med inbetalningsdagen upplupna räntorna å lånet. I samband därmed borde Holmgrens betalningsskyldighet för låneunderstödet nedsättas med det till riksgäldskontoret inbetalade beloppet. Då en del av kapitalskulden för det sålunda nedsatta lånebeloppet redan vore till betalning förfallen, borde fullmäktige erhålla bemyndigande att vidtaga därav föranledda ändringar i den för lånet fastställda amorteringsplanen.

Riksräkenskapsverket åter har ansett, att, i den mån nedskrivning av Holmgrens lån vid järnvägsdriftens nedläggande ansåges böra medgivas, täckning härför borde beredas från fonden för statsskuldens amortering.

Slutligen må erinras, att *länsstyrelsen i Västerbottens län* på sätt närmare framgår av redogörelsen i meranämnda proposition påyrkat, att vagnslasttrafiken å bispåret Lövlid—Holmselehamn måtte för kalkugnens skull fortsättas.

Även om nedläggandet av trafiken å bispåret Lövlid—Holmselehamn icke i och för sig skulle komma att medföra några avsevärt försämrade förhållanden beträffande den av Holmgren drivna verksamhet, för vilken han uppburit statslån, synes mig i allt fall möjligheterna för Holmgren att fullgöra sin återbetalningsskyldighet vara så ringa, att jag tillstyrker, att Holmgren erhåller den begärda lindringen i fråga om återbetalning av berörda låneunderstöd. Lånet torde sålunda böra nedskrivs från 25,000 till 12,500 kronor, och i samband härmed torde Holmgren böra befrias från skyldighet att erlægga för tiden intill den 1 december 1932 belöpande ej betalda räntor å lånet. Under erinran, att chefen för kommunikationsdepartementet förut i dag biträtt riksräkenskapsverkets uppfattning, att inflytande försäljningsmedel vid upprivningen av bispåret Lövlid—Holmselehamn skola användas till återbetalning av till bispåret hänförliga lånemedel och ej till nedskrivning av Holmgrens lån, utgår jag från att täckning för nedskrivningsbeloppet, efter därom av fullmäktige i riksgäldskontoret gjord framställning, i sinom tid beredes från fonden för statsskuldens amortering.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Kungl. Maj:ts proposition nr 86.

att Seth A. Holmgrens betalningsskyldighet för berörda, honom den 22 juli 1927 beviljade låneunderstöd av 25,000 kronor må så nedsättas, att hans återstående skuld, räknat från och med den 1 december 1932, fastställes till 12,500 kronor att från och med sistnämnda dag förräntas efter 5 procent om året och amorteras under högst 20 år.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.